

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(10:de årg.)

Stockholm 1915, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 6 Juni</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Ansvarig utgivare: ANNA LINDHAGEN. Vik. redaktör: JULIA STROM-OLSSON.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1915</p>
----------------------	--	--	---	-------------

Det syndas . . .

»Det syndas, icke minst av arbetareklassen, mot reglerna för en god hushållning», yttrade hr Hildebrand i andrakammardebatten om socialdemokraternas dyrtidsinterpellation. Det skall dock erkännas att tal. också tillade: »Orsaken torde ligga i bristande folkupplysning». Detta tillägg är ju ytterst betydelsefullt, ty om det första påståendet är riktigt så drabbar ju, i och med det andra erkännandet, det huvudsakliga ansvaret dem, som hittills ombänderhaft den samhällseliga makten och reglerat händelsernas utveckling i landet.

Påståendet att arbetareklassen, enkannerligen arbetarehustrurna, slösa i hushållsväg, d. v. s. sakna både lust och förmåga för en klok ekonomisk hushållning, är gammalt. Det kom samtidigt med industrialismens intåg i världen, denna industrialism, som i allt hittills har visat sig för oss som en företeelse på gott och ont!

Att det i och med de unga flickornas massplacering på fabrikerna, där de få specialisera sig på ett visst handgrepp i det stora maskineriet och sedan ingenting mer, skulle bli klent beställt med deras husliga uppfostran och lämplig-

het att ordna med ett hems alla små, till synes så ringa, men i verkligheten så ytterst viktiga detaljer, må ju ej för-

Luca della Robbia (1440—1482): MADONNA.
Relief i lera, Florens.

undra. De passa sitt handgrepp, med ett par korta avbrott, mellan kl. 7—6 — vad kan man mer begära? Trötta och slöa och därtill väl medvetna om, att om deras väl eller ve bekymrar sig ingen,

är det förklarligt om deras ansträngningar efter arbetstidens slut mer samlas sig om möjligheterna att viga dessa sina fattiga fritimmar åt nöjets i stället för nyttans tjänst.

Så kommer äktenskapet, med fortfarande små tillgångar och därtill fullkomligt nya plikter, om vars art de väl äro instinktivt, eller i bästa fall genom ett gott föredöme från hemmet, men ej genom planmässig, samhälleligt ordnad uppfostran, underkunniga. Givetvis kan det förutsättas att i detta hem ej allt ordnas så klokt och väl som önskligt och möjligt vore. Men i betraktande av vad man har rätt att fordra då förutsättningarna faktiskt är så små, är det säkert underverk som presteras av mången arbetarehustru eller självförsörjande kvinna. Och att detta gäller inte minst i dessa tider behöver väl knappast sägas. Det gamla påståendet t. ex., att arbetarehustrurna i magasinerna köpa allt de behöva »uppskuret» eller lagat och färdigt, tillbakavisades för någon månad sedan, för Stockholms del i varje fall, av en kvinn-

lig expert på det husliga området, såsom orättvist och missvisande.

Numera kan det ju heller ej sägas att samhället som sådant är lika likgiltigt för att bereda huslig uppfostran åt

arbetareklassens kvinnor, som förr. Resultaten börja också att visa sig.

Att det finns enskilda undantag, för vilka ingenting hjälper och på vilka ingenting biter är ju en sanning, som gäller inte bara för arbetareklassens kvinnor — vilket kanske torde vara bekant!

Nej, om det »syndas» här i landet — inte är det så mycket *av* som *mot* den arbetande klassen, kvinnor som män.

Det är rörande att höra t. ex. stadsfullmäktigen i Stockholm, fröken Welin, stå på Skansen 1:sta maj och efterlysa den från folket bortflyende arbetsglädjen — samtidigt ungefär som frågan dryftas om att *även i år* importera utländskt proletariat för lantarbeta i Skåne. Det finns tillgång till svensk arbetskraft, men den finns kanske ej att tillgå på lika människoovärdiga villkor som detta arma trasproletariats. Finns det inte anledning till arbetsglädje, säg? Och finns det inte anledning till arbetsglädje för arbetaren då han ser att hans strävsamma mödas fattiga penning skall kastas i halsen på samvetslösa ockrare?

Må vara att de styrande i vårt land stå maktlösa och oskyldiga inför de företeelser som *ytterst* framskapat dyrtid och ockervälde — de *borde* dock ej stå maktlösa inför skyldigheten att för vårt vidkommande avhjälpa och stävja eländet. *Där vilja finns, där finns väg!*

Mot en röst

har det danska folketinget nu antagit det grundlagsförslag, vari även kvinnorna tillerkännas medborgarrätt.

Budet kom visserligen ej oväntat, ty man var säker på utgången i folketinget, liksom förut i landstinget, men ändå var vissheten om att de danska kvinnornas rätt nu var säkerställd en god nyhet att få. När nu riksdagen efter nya val åter sammanträder om en månad och ännu en gång antar förslaget, varom intet tvivel råder, då ha alla kvinnor i Danmark — likasom förut i Finland och Norge — rösträtt och valbarhet och de kunna bruka den vid nästkommande val, vilka antagligen redan i höst komma att äga rum.

Sverges kvinnor äro således nu i Norden de enda, som ej ansetts värdiga att skänkas det förtroende och den rättvisa, som rösträtten innebär.

Vi sända emellertid de danska kvinnorna vår varma lyckönskan!

Statlig moderskapsförsäkring.

Av Alexandra Kollontay.

Ur Neue Zeit låna vi följande artikel om ovanstående ämne. Artikeln var skriven för ett nummer av Neue Zeit, som var ämnat att ägnas åt den internationella kvinnokongress, som, om kriget icke kommit emellan, skulle ha hållits i augusti förra året. Artikeln var införd i november- och decembernumren förra året och red. beledsagar den med en inledning, vari redogöres för det tyska förbundsrådets beslutade åtgärder för moderskapsförsäkring under kriget, och slutar med, att det måste fordras att "också efter kriget denna omsorg om det uppväxande släktet genom vidare utvidgning av moderskapsförsäkringen må bli befordrad".

Moderskapsfrågan sysselsätter hygienikernas tankar, den tynger miljoner kvinnors trötta skuldror, kvinnor vilka samtidigt måste fylla lönarbetets och moderskapets tunga plikter. Nymalthusianer, socialreformatorer och filantroperna, var och en bemödar sig att på sitt eget sätt och vis bringa detta svåra problem till en lösning, var och en berömmar sig av att ha funnit den enda riktiga vägen att återskaffa åt mödrar och barn "det förlorade paradiset". Men massan av barnaoffer bli alltjämt talrikare och födelseantalets linje synes anta en pinsam lutning; den vill icke mera lugnt och oavbrutet stiga uppåt, såsom den nuvarande samhällsordningens intressen önska det, utan visar oroväckande vacklan och t. o. m. en betänklighetens tendens nedåt. Vad skall bli av den militäriska statsmakten, om denna lutning tilltar, om också de andra länderna börja söka efterlikna det franska exemplet? Detta hotande framträdande av födelsetillbakagången föranlåter den ena regeringen efter den andra att bekväma sig att införa allmän moderskapsförsäkring. "Nationalitetens undergång", "minskningen av militärkrafterna i staten", "hotande brist på arbetskraft på arbetsmarknaden" — alla dessa faktorer göra moderskapsproblemet till en aktuell socialreformatorisk uppgift. När kvinnorna på den praktiskt genomförda nymalthusianismens väg söka undgå den dubbla belastningen av lönarbete och moderskap, då återstår för staten intet annat än att sätta moderskapsvården på den socialpolitiska dagordningen.

Men inom arbetareklassen har moderskapsomsorgens problem redan sedan länge varit erkänt som en tvingande nödvändighet. Ur arbetarklassens behov, ur arbetarkvinnornas nöd har denna fordran uppstått. Skillnaden mellan arbetarklassens fordringar och dessas besvarande genom regeringarna är icke mera av principiell innebörd utan bestå desto mera i val av metoderna till lösning av moderskapsfrågan. Staterna söka komma igenom med minsta möjliga förpliktelser. Arbetarklassen däremot fordrar mödrarnas fullkomliga befrielse genom samhället från moderskapets materiella bekymmer.

För närvarande finnes allmän moderskapsförsäkring införd i 14 kulturländer. I 10 länder är moderskapsförsäkringen ansluten till den obligatoriska sjukförsäkringen och bildar blott en del av de uppgifter, som sjukförsäkringen måste fylla. Sedan den 1 januari 1914 är moderskapsförsäkring införd i Schweiz i förening med allmän sjukförsäkring. Den är dock icke obligatorisk. Italien har de självständiga moderskapskassornas system. Frankrike och Australien göra ett nytt experiment och bygga moderskapsförsäkringen på räntesystemets princip. Mödrarna erhålla havandeskaps- och barnsängsunderstöd från en speciell statsfond utan att de själva måste lämna bidrag därtill.

Man kan alltså indela den nu bestående moderskapsförsäkringens system i tre huvudtyper. 1. Försäkring genom sjukförsäkring. 2. Försäkring i särskilda moderskapskassor. 3. Understöd genom särskilda statsräntor (pensionssystem).

Men lagarna för moderskapsförsäkring skilja sig icke blott genom försäkringens form utan ännu mer genom sitt innehåll.

En av moderskapsförsäkringens viktigaste frågor är den om dess verkningssområde.

I detta avseende måste den australiska lagen av 1912 bli nämnd i första rummet. Denna lag tillerkänner varje australisk medborgarinna (urinnevånarna och kvinnor av asiatisk härkomst undantagna) rätt till ett statligt moderskapsunderstöd. Också i Frankrike omfattar lagen av den 7 juni och 31 juli 1913 breda lager av den kvinnliga befolkningen. Alla obemedlade, vilka varaktigt arbeta för lön, erhålla nämligen numera barnsängsunderstöd. Alltså icke blott fabriksarbeterskor utan också för i hem och handel anställda; lant- och hemarbeterskor ha full rätt till understöd. Lagen gäller också för de i stat och kommun anställda kvinnorna.

I tredje rummet står England, sedan lagen av d. 16 december 1911 trätt i kraft. Den engelska lagen fastställer, att varje lönarbeterska, vilket hon nu må arbeta fysiskt eller intellektuellt, varaktigt eller tillfälligt, har rätt till moderskapsunderstöd. Samma rätt till moderskapsunderstöd ha också hustrurna till lönarbetare.*

Den tyska riksförsäkringslagen av 1911 har, ehuru den avser alla kategorier av lönarbeterskor, samma fel som den franska, när den endast tar

* En förmögenhetsgräns för de försäkringspliktiga existerar i England endast för intellektuellt arbetande lönarbeterskor och är fastställd till en årsinkomst på 180 pd st. (3,240 kr.).

hänsyn till självförsörjande kvinnor. För lönarbetarnas hustrur består blott den frivilliga försäkringen sådan den beviljas av de enskilda sjukkassorna. Ävenså är försäkringspliktens förmögenhetsgräns för handelsanställda, lärarinnor, skådespelerskor och andra kategorier av intellektuellt arbetande kvinnor satt alltför låg, då den icke gäller för dem som ha över 2,500 marks inkomst.

I Norge är efter lagen av 1911 den obligatoriska sjuk- respektive moderskapsförsäkringen införd för alla lönarbetare och arbeterskor, som äro sysselsatta inom industri, handel, jordbruk eller inom hemmen. De försäkringspliktiga måste ha uppnått 15 års ålder och årsinkomsten må icke överstiga 1,400 kr. i stad och 1,200 kr. på landet, även om detta skulle vara äkta makars gemensamma inkomst, likgiltigt om blott mannen eller blott hustrun är försäkringspliktig. Ehuru lönerna i Norge äro rätt låga, är inkomstgränsen satt alltför låg.

Ungarn har obligatorisk sjukförsäkring, respektive moderskapsförsäkring, för alla kategorier av lönarbetare och arbeterskor inom handel och industri. Hemanställda och lönarbetare kunna frivilligt försäkra sig. Försäkringen omfattar också alla inom stat och kommun sysselsatta.

Mera kringskuren är försäkringens omfattning efter den gamla österrikiska lagen av 1888. Försäkringspliktiga äro blott industriarbetare. För lantarbete och hemindustri existerar frivillig försäkring.

Också i Italien omfattar moderskapsförsäkringslagen av 1910 blott industriarbeterskor, under det att det stora lager av lantarbeterskor (arbeterskor på risplantagerna undantagna) äro uteslutna från moderskapsunderstöd.

I Schweiz står den frivilliga moderskapsförsäkringen öppen för alla medborgarinnor i de statsunderstödda sjukkassorna, dock fattas här det välbehöfliga tvånget.

I Bosnien och Herzegowina består obligatorisk sjuk- och moderskapsförsäkring för alla lönarbeterskor med undantag av hemanställda, i Rumänien för arbeterskor och industrianställda och i Serbien för industriarbeterskor och handelsanställda.

Särskilt kringskuren är omfattningen av de försäkrade i Ryssland enligt sjukförsäkringslagen av 1912. Den obligatoriska sjukförsäkringen gäller blott för olika industrigrenars arbetare inom fabriksmässigt bedrivna företag, vilka drivas med minst 20 hästkrafter vid motordrift och minst 30 hästkrafter utan motordrift. Därigenom ges det stora områden i Ryssland, Sibirien, Turkestan, för vilka lagen icke gäller. De inom statsförvaltningen anställda arbetarna äro likaså uteslutna från försäkringsplikt.

(Forts.)

Fru Martha Tynæs,

vår kända partikamrat från Kristiania, höll fredagen den 14 maj på uppdrag av Barnavårdsbyrån i Stockholm föredrag över barnavårdslagstiftningen i Norge och utom äktenskapet födda barns arvsrätt även efter fader. För denna lagstiftning har Anna Lindhagen redogjort i Morgonbris n:r 4 i år.

Vad fru Tynæs gav oss i sitt föredrag var den allmänmänskliga uppfattning som var grunden till denna nya lag om arvsrätten och förbättringen av barnavårdslagen. Värnande om de "oäkta" barnen är en samfundssak, och då barnen ej ha möjlighet till bestämmande om sin tillblivelse men samhället ställer stora fordringar på dem som medborgare, så är det också samhällets plikt att taga sig an dessa barn.

Det obligatoriska tvång, som nu blivit lagt på modern att uppgiva faderns namn senast 3 månader före sin nedkomst, har tillkommit för att skydda modern och barnet genast vid födelsen, så att modern ej skall kunna genom press från mannens sida, löfte om giftermål o. s. v., uraktlåta att uppgiva barnafadern. Hela denna lagstiftning går ut på att skapa ansvar hos såväl mödrar som fäder och att höja upp det "oäkta" barnet i samma sociala ställning som det "äkta".

Av det instruktiva föredraget fick man även full visshet att denna radikala lagstiftning visst inte är ett steg uti det "blå". Den har föregåtts av mångårigt praktiskt studium och grundats på de erfarenheter man fått av hittills gällande barnavårdslagar. Och fru Tynæs har i egenskap av barnavårdsassistent nedlagt ett betydelsefullt arbete på de nu antagna lagarna.

Sista delen av sitt föredrag formade fru Tynæs till en livlig önskan om att vi i Sverige snart skulle bli hugnade med liknande samhällsgagnelig lagstiftning.

S. S.

Ondskan, världens stormäktigaste herre och konung.

Den har väl alltid varit det, men den framstår nu än ohyggligare i sin skärande motsats till de ideal som mänskligheten med munnen bekänner — dessa ideal må sedan kallas humanitära, som treenigheten från 1789, eller religiösa, såsom det kristna budet om kärleken till nästan, båda komma ytterst på ett ut. Vilket helvetiskt skådespel är inte den intereuropiska massförödelse som denna kalla makt just nu uppför till sin egen förlustelse! Är det underligt att människorna, vilka dock aldrig på längden känna sig väl i avgrundsmakternas våld, gripas av vämjelse och leda? Det är ju som om ett hest gastskratt jämnt ljöd över all deras gamla längtan efter de goda makternas herravälde på jorden. Det "fattas något i själva luften som vi inandas" — för att tala med hr Kjellén. Där fattas den människornas goda vilja som ensam kan förlossa världen. Där fattas glad, frimodig, trohjärtad verksamhet till allas bästa. Överallt i människornas som i staternas inbördes förhållanden gå kraftanspänningarna ut på andras förfång och fördärv. Sådant kan aldrig skapa känsla av lycka och harmoni. I två tusen år har det predikats att det är saligare att ge än att ta, men det har handlats och handlas allt fortfarande som om det vore precis tvärtom. Vad äro "1914 års idéer" annat än uttryck för detta handlingssätt? Och det är de som skola ge det bristande syret åt den andliga luften?! — De skola befria oss från tidens tryckande leda?! — Det talet är ingenting annat än en upprepning av det gamla som till hjälp mot onda andar påkallade Beelzebub.

Litteratur.

Den grymma läxan är titeln på en 25-öres-broschyr, utgiven av Bonniers förlag.

Författare är Marika Stjernstedt. Innehållet rör sig om det olyckliga Belgiens olyckliga folk. Med varm känsla och god sakkunskap ger förf. oss en kortfattad men målade, sorgligt målade, skildring av det förfärliga läge, i vilket detta lilla land och folk befinner sig. Ingenting kan, säger förf., starkare symbolisera vad där skett än landets egna färger: rött, gult och svart — blod, eld och sorg.

Kärlek till rättvisa och förnuft ligger bakom tillkomsten av en skrift som denna — måtte den kärleken gripa omkring sig litet märkbarare i de kretsar, dit även en broschyr av denna värderade författarinna bör kunna nå!

T o v e.

Kvinnorna inom Sv. Sko- och Läderindustriarbetareförbundet.

Skomakeriet hör till de yrken, som har sina anor långt in i forntiden, om än kanske inte fullt så långt som ljusstöparens, vilkens enligt vitsen härleder sig från Guds sjätte dag, men sägnen om "Jerusalems vandrande skomakare" låter oss ana, att i vår tidräknings början fanns det skomakare, fast kanske inte hos oss i Norden.

De hederliga hantverksyrkena ha ju dock fått maka sig litet åt sidan eller rättare stigit uppåt. Inom skohantverket har fabriksdriften slagit igenom med mycket stor utveckling under ett tiotal år, nämligen mellan 1900 och 1912. År 1885 fanns endast en skofabrik, år 1900 36 och år 1912 86 med 6,765 anställda arbetare och ett tillverkningsvärde av 36,043,374 kronor.

Högst få ha nu råd att beställa sig skodon, det är överklassprivilegium, och den långa lärotiden inom yrket försvinner väl mer och mer.

I så fall är det nog fler, som ännu beställa sina kläder hos en skraddarmästare än skodonen hos en skomakarmästare. Reparationsarbeten är väl det som hantverkets utövare mest för "vanligt folk" få sysselsätta sig med, men även inom det området börjar dock fabriksdriften göra sig gällande. I förbundets årsberättelse för 1914 redogöres för ett kollektivt arbetsavtal, som blivit upprättat för de i Stockholm till ett 70-tal uppgående

reparationsfabrikerna, ävensom för sådana i Malmö och Norrköping, vilket visar, att dessa fabriker även fått fotfäste hos allmänheten.

Organisationen vann insteg hos hantverksskomakarna redan 1882 och förbundet bildades 1888. Kvinnorna arbetade även inom yrket som nåtlerskor innan fabrikerna kommo till stånd.

Skoarbetareförbundet har, liksom våra andra fackförbund, haft många både små och stora strider att genomkämpa och med fabrikernas uppsving bildades naturligtvis arbetsgivareföreningar. 1905, 1908 och 1911 kunna väl räknas till historiska data inom förbundet. 1905 var den segslitna Vänersborgskonflikten och från 1908 minnas vi den nya form för lockout som praktiserades. Arbetarna fingo nämligen arbeta endast 2 timmar om dagen. 1911 genomfördes riksavtalet, vilket föregicks av en långvarig lockout. I dessa strider ha kvinnorna tappert stridit vid sidan av sina manliga kamrater.

I riksavtalet, som godkändes, delades minimilönernas storlek upp i 4 ortsgrupper och för de vuxna kvinnornas vidkommande äro dessa 26, 25, 24 och 22 öre pr timme. Nästan allt arbete utföres dock på ackord, så att lönerna under normala arbetsförhållanden överstiga minimilönen.

Av de arbeten, som kvinnorna ut-

föra inom denna fabrikation är nog nåtlingsarbetet det bästa. Att utföra arbete vid en specialmaskin, där det är människan, som får lyda maskinen, är något oerhört uppslitande, och inom skoindustrin är maskindriften till det yttersta utnyttjad och den kvinnliga arbetskraften tages mycket i anspråk. Inom denna industri bli varken män eller kvinnor heller gamla; 40 å 50 år skall vara högsta åldern, till vilken de kunna uthärda.

Enligt statistiken sysselsätts f. n. 2,485 kvinnor, 2,472 män och 1,723 minderåriga.

Som vi se sysselsätts fler kvinnor än män. Sorgligt nog är största delen av kvinnorna oförstående för organisationen och de som äro med ha ett hårt arbete för att få sina medsystrar vakna för fackföreningens absoluta nödvändighet.

Av männen äro 80 proc. med i organisationen, men endast 29,2 av kvinnorna.

— Men vi ha dock en stab verkligt duktiga kvinnor och arbetsplatser, där inte en enda kvinna står utanför, t. ex. i Kjävlinge, yttrade förbundets förtroendeman, hr Edv. Johansson.

Ja, i Kjävlinge går också Morgonbris till skofabriken, och så blev det uppkärlat, att Morgonbris kommissionär, fröken Betty Nordin, just var avdelningens duktigaste kvinna, varit med i styrelsen sedan 1912, uppbördsfunktionär i flera år (fastän hon nu vilar sig litet) och medlem av socdem. kvinnoklubben på platsen. En kamrat till henne, fröken Anna Nilsson, ville förtroendemannen också nämna som en av dem, som på allt sätt bidrager att stärka organisationen.

I Stockholm har förbundet en kvinnlig hedersledamot, fru Anna Larsson. Hon har lärt yrket hos en skomakarmästare, men övergick från hantverket till fabriken som nåtlerska och arbetar ännu, trots sina 55 år, och klarar sig gott i sitt arbete vid sidan av de yngre. Hon har haft förmågan att medföra något från den "gamla goda tiden". Redan 1910 var hon hedersledamot och skrevs i förbundsorganet, att hon alltjämt plikttröget skött sina åligganden inom organisationen. Heder åt henne!

Avdelningen i Eslöv har även duktiga kvinnor och fröken Ida Jönsson är sådan, att vore hon man, skulle det sägas: det är en riktig "karlakar!". Men starka feminina uttryck äga vi inte och få då relatera, att hon varit i avd. sedan 1899 och uppbördsfunktionär i c:a 7 år. Släpphänt lär hon inte heller vara mot dem som vilja söka "dra sig".

I Göteborg finns en hel liten stab av duktiga kvinnor, men arbetsfältet är även vidsträckt där. Agitationen bedrivs också intensivt och krönes med framgång. Fru Elsa Rosén och fröken Alida Johansson äro mycket intresserade och medverka till att få sina kvinnliga kamrater med.

Aforismer.

Ett liv: Den trädlösa ön i havets stormar. Spillror, nakna klippan.

Vägen till lugn går endast genom stormen av vilja.

Livet binder ingen; man kan gå när man vill. Detta är det obestriddigt älskvärda. Och det binder.

Man har ej hem i världen förrän man mistat allt.

Livet är en oresonlig historia, där ingen blir så sönderklöst som den, som är naiv nog att fordra — reson.

Det är inte roligt att svälta; men när man ser på de mätta...

Livet har myggor och tigrar. De förra äro farligast.

På en märklig plats fann jag en mängd namn inristade i trädens bark — som osmakligt folk brukar det. — Är du själv stort bättre! Livet är en sådan plats. Man mödar sig med att hugga in sitt namn. Så tydligt som möjligt; till tecken att man "varit där".

Vilhelm Ekelund.

Vi ha tillåtit oss göra denna lilla axplockning bland de kämpande kvinnorna ute på arbetsmarknaden. Deras arbete för organisationen är oftast mycket mer betydelsefullt än de själva uppfatta. De höra till dessa inre krafter, vars arbete är så nödvändigt för att organisationen skall bliva fast i grunden och väl uppmerad och icke endast bestå av en vacker fasad, som ramlar eller tar skada vid minsta oväder.

För arbetareklassen är det av vikt att kvinnorna komma med, men för samhället är det inte heller oviktigt, om kvinnorna låta exploatera sig eller arbeta på att få levnadsstandarden höjd. Det synes mig inte längre vara så alldeles vare sig den manliga eller kvinnliga arbetarens ensak att låta sig utplundras i förtid på sin arbetskraft.

"Arbetets frihet", denna narrkäpa, som proklamerar för att fånga in de lättrogna i tron att de äro stora individualister, om de ej tillhöra organisationen, är ett verkligt samhällsont, som vi hoppas att allt flera av våra kvinnliga och manliga arbetare snart skola till fullo förstå.

Signe Svensson.

En liten gosse dödad av en granat. Bredvid hans treåriga syster som sårats.

"En grym lära."

Undertecknad tillhör icke någon socialistisk förening, men är dock i själ och hjärta en fullt övertygad socialdemokrat. Med brand i min själ har jag åskådat världens gång och sett huru såväl »högern» som »vänstern» svikit.

Det är socialismen som håller på att växa sig nog stor och ädel för att utfylla de ännu tomma samhällsformer, som vår bästa längtan skapar.

Därför måste socialismen segra. Ty det är det sunda förnufts seger. Allt omkring oss skriar och ropar på reformer. Reformen i samhällslivet — i arbetslivet — i troslivet — i skolan — i religionsåskådningen. Och nu är jag där, dit jag ville komma.

Ty religionen är en väldig makt i mänsklighetens liv. Därför får den varken glömmas eller förvärdas eller begäbbas. Ty sådant förråar.

Men det kan inträffa, att även själva läran är så beskaffad att den förråar, eller åtminstone avtrubbar lärjungens rättfärdighetskänsla. Sorgligt nog har det gått ända därefter även med vissa delar av den ädle nazaretprofetens höga sanningslära om kärlek och rättfärdighet.

Europa runt har länge suttit och sitta ännu massor av teologer, som mala trosdogmer på sina kvarnar. Många av dessa malande hava mycken skriftlärdom, mycken vidskepelse och mycken

kärlek till höga, kungligt skyddade ämbeten — men ganska litet av samvete och humanitet. Därför blir deras mäld också därefter.

* * *

Under denna förskräckliga krigsvinter hava vi tid efter annan upprörts av underrättelserna om de hemiska dåd, som av dels druckna, dels i övrigt råa soldater begåtts mot även icke-kombattanter. Vi hava läst om att tusentals kvinnor våldtagits till döds och att andra tusental, som sluppit undan med livet, nu i smärta och förtvivlan gå och bära på livsfrukt efter sina dödsfiender. Vi ha läst om att den ena soldathopen sprutar brinnande olja och tjära på den andra hopen — att den ena hopen förgiftar och dödar den andra med kvävande och brännande gaser — att de sårade, som ej kunna försvara sig, grymt misshandlas...

Detta är medaljens fränsida. Men den märkes icke av de höga vederbörande. När de s. k. segrarna inrapporteras till nationens härskare låtsar han icke om att denna framgång vunnits med de mest djävulska medel. Han håller ett frasgrant tal om att »Herren i himlen har förlänat seger åt våra ädla och ärorika svärd, så att vi nu hålla våra fiender sprattlande och bloddrypande på våra svärdspetsar. Honom vare ära i evighet, amen». Och så sjunges »Te Deum» i alla kyrkor!

När vi i en liten krets läste detta utbrast en 14-årig, präktig och tänkande pojke: »Fy, vilken grym troslära Europa har!»

Hans mor tystade honom och sade att man inte skall skylla människors elakhet på läran. »Nej då», inföll gossen raskt, »men man skall skylla lärans elakheter på människorna, för det är de som gjort läran. För det är ju klart att himmelens och jordens skapare måste vara god och rättvis — och det vore han inte om han gillade all denna djävulskap. För resten kunde inte heller en god och rättvis Gud ha så grymt plågat sin egen oskyldige son — det är grymt och otäckt alltsammans, så jag kan begripa att det är mänsklig misstolkning alltihop. Vår lärare sa' just härom dagen att bibeln är en helig bok, men den är skriven med bara bildspråk, så den får inte tas efter bokstaven, utan det betyder något andligt.»

Jag vill bekänna att gossens resone-mang förvånade oss alla, och mig gav det mycket att tänka på. Det vore säkert det bästa om all undervisning i trosdogmerna toges bort ur skolorna och

Ugift mor. —

Kanhænde jeg min ære og mit gode
navn har taft
— eller kanske man dysser det ned —
men jeg eier dog det deiligste, som
nogen gang blev skapt,
og jeg glemmer, hvor usigelig jeg led.

Ett kunstverk, stort og fint, fra natu-
rens egen haand,
baaret frit gjennom menneskedom og
skam,
gjennem det jeg ser et glimt av den
evighøie aand,
og jeg bøier mig i støvet for ham.

Kanhænde før jeg var baade letlivd
og styg,
i sanserusen kastet jeg mig ind.
Men nu reiser jeg min ryg og nu ran-
ker jeg min ryg,
for nu eier jeg en skat — den er min.

Mit barn! — Det smiler til mig med
klare øine blaa,
som om det takker, naar det maten
sin har faat.

Det vet ikke om sin far, men jeg sik-
kert kan forstaa,
at moren sin det kjender riktig godt.

Vi to skal leve sammen, om stuen blir
litt trang,
jeg skal kjæmpe for mit barn og for
dets ret.

Jeg skal stelle det saa varsomt, og
vugge det med sang,
selv om jeg kommer hjem saa sliten
og saa træet.

Det blir tungt at stri alene med at
bringe barnet frem,
men tungest, naar det spør efter far.
Mon den, som sitter lunt i det pol-
strede hjem,
tør frit staa frem og gi det svar.

(Kvinden.)

— S. R. —

ersattes med moralläran, sådan den fram-
ställes i bibelns lättare tillgängliga delar.
Detta skulle bättre rusta och härda de
ungas karaktärer mot frestelserna i livet.
Trosdogmerna om treenigheten, jungfru-
födelsen, korset, blodet, uppståndelsen
m. m. böra överlämnas först åt den
vuxne att pröva och bestämma sig för.

Såsom kristendomsundervisningen nu
bedrives uppfostrar den mestadels hä-
dare, och det är illa. Ty en hädare
blir rå i sinnet. Det finns något, som
heter aktning för andras åsikter — det

Aert van der Neer (1603—1677): FLAMLÄNSKT LANDSKAP.

Från Holland vid Zuiderzee.

Av Arna Lindhagen.

Allt är här ännu vid liv. Omkring
de små hemmen blomma fruktträden.
Lamm, getter och barn frodas inom
hemmets skyddade stängsel. Ute på
ängarna gå kor i hundratal omkring
varje liten stad eller by. Årets nya
grönska står fredad, i kanalerna rin-
ner vattnet stilla. Men bakom det
yttre lugnet bor vaksamheten.

I länder så nära detta är icke liv
mer. Hemmen äro i grus och spillror,
marken är förtrampad, träden blomma
omkring tomma hus eller äro nedmeja-
de även de. Boskapen har ingen föda.
Barnen äro hungriga eller borta hos
främmande folk. Inga skördar äro
att förvänta. I kanalerna är det blod.
Till och med kyrkogårdarnas fred är
störd.

I sådana små samhällen, som de hol-
ländska byarna, synes livet så enkelt.
De stora sociala rörelserna hava icke
nått hit. De behövas knappast heller
för Edams små boskapsägare eller Vo-
lendams fiskare. Var och en har icke

mycket, men han har sitt och han är
fri. I ett nytt framtidssamhälle lär
det nog icke heller komma att räcka
till så mycket för var och en.

Hur många gånger har icke uppre-
pats den kända satsen, att när det
finns lagar för människorna inom ett
samhälle och lagar för samhällena in-
bördes — såsom mellan Edams gårds-
och boskapsägare, Volendams fiskare
och den stora staden Amsterdam —
bör det ock finnas lagar för nationer-
nas inbördes förhållanden.

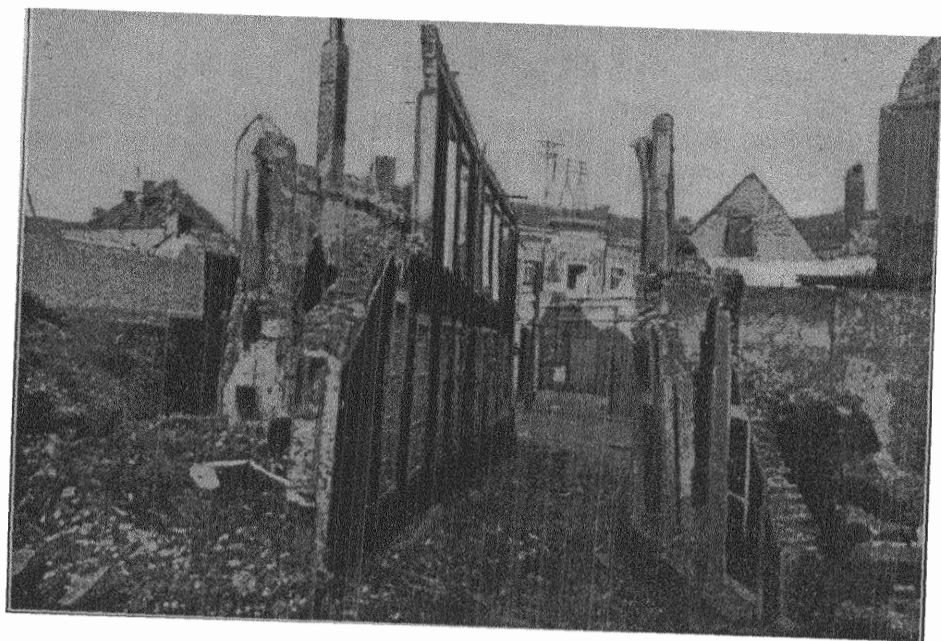
Ack, det är ju därför, säger man,
att polisen över staterna fattas och
fängelser att straffa dem med. Ja,
polisen den mankerade vid krigsut-
brottet och den mankerar ännu. Fol-
ket borde varit polis självt den gån-
gen. Men med laddade gevär fram-
för sig, om man icke löd, måste ju de
flesta bliva en klen polis. Men straf-
fen komma ej att utebli. Det är hårt
fängelse nog att mänskligheten ser sig
försatt så långt, långt tillbaka i ti-
den.

Ute hos fiskarna i Volendam viska-
de Zuiderzees vågor därom. De kom-
mo med bud om de krigets nya offer,
som kriget krävt. De viskade så
hemskt om alla dessa hjärnor och hjär-
tan, som ville leva, men som torpeden
och havet utan betänkande gjort slut
på. De skrämde också med vår
världsdels isolering.

* * *

Brita Marm.

Vägen ut till Volendam, som är en
fiskarby alldeles ute vid Zuiderzee, var
i solnedgången över stora vidder av

Sedan tyskarna lämnat Aerschot.

gröna ängar och betande kreatur så typiskt fridfull, att jag glömde kriget för några korta ögonblick. En frisk bris blåste och förde segelbåten genom kanaler ut till fiskarbyn. Ehuru endast ett par mil från Amsterdam har hela befolkningen där bibehållit sina gamla pittoreska dräkter. Kvinnorna vida blå- och svartrandiga kjolar och en ytterst klädsam tunn vit mössa. Männerna vida byxor. Något mer dekorativt än dessa dräkter med havet eller de små nätta husen som bakgrund kan man ej tänka sig.

En tredjedel av Hollands befolkning äro katoliker. Volendamarna äro katoliker alla. Jag kom dit till aftongudstjänsten. Hela den rätt ansenliga kyrkan var full av Volendamsbor, som bådo. Då blev åter kriget det enda verkliga. Det var som om dess offer kunnat meddela sig med de andäktiga skarorna och viskat: Bed för oss.

Det var omöjligt att återvända till den stora staden Amsterdam en sådan afton. Jag gick till hotellet — ett gammalt, som gömmer på många minnen. Där mötte mig musik, gammal, kär musik. Schubert spelades av husets unga dotter. Jag fick språka med familjen. De hade flera döttrar, gifta med utlänningar, så nog var kriget för dem en verklighet. Mågar utkastade kanske mot varandra. De voro dock lugna, vana vid oron.

Men så kom posten. Alla blevo förstämnda. Den unga flickan, som spelat Schubert, grät. Brevet från den trolovade hade icke kommit. Han hade varit bosatt i Holland sedan länge, hade ryckts ifrån dem ut i kriget emedan han var tysk undersåte, hade avskytt all militarism och nu var han vid västra fronten. Ej långt från Zuiderzee och den älskade. Men dock skild från henne genom helvetenas helvete.

Internationella kvinnokongressen i Haag.

I den fredspropaganda, som runtom i de neutrala länderna bedrivits för att väcka krafter till liv tillräckligt starka att kunna påverka de krigförande till ett slut på det meningslösa offret av människoliv och till framskapande av garantier, som för framtiden kunna förhindra ett upprepande av vad som nu sker i Europa, har den nyligen hållna internationella kvinnokongressen i Haag säkert bildat ett av de betydelsefullaste inslagen.

Den av Rosika Schwimmer föreslagna och av kongressen enhälligt antagna huvudresolutionen hade följande lydelse:

Vi kvinnor av skilda nationer, klasser, partier och trosbekännelser, förenade till en internationell kongress, ge uttryck för vår varma medkänsla för allt lidande som de utstå, vilka offra sig i striden för sitt fosterland, vilken nationalitet de än må tillhöra.

Då intet av de krigförande länderna anser sig föra ett anfallskrig, utan fastmer kämpar för sin hotade nationalitet, fordrar den internationella kvinnokongressen att alla de olika ländernas regeringar måtte göra slut på blodutgjutelsen och inleda fredsförhandlingar. Kongressen fordrar uttryckligen att den blivande freden måtte bli varaktig och därför byggas på de grundsatser som äro inbegripna i de av denna kongress beslutade resolutionerna.

Dessa detaljresolutioner omfatta fordran på att internationella stridigheter underställas skiljedomstol, att internationell påtryckning göres på ett land som griper till vapen utan hänvändelse till skiljedom, att utrikespolitiken ställes under demokratisk kontroll, att ingen avträdelse av landområde får äga rum utan folkets eget medgivande, att vapen- och ammunitionsfabrikationen ställes un-

HOMO.

Av

Gustaf Johansson.

Du, Homo; vandrande lekare,
märknadsgycklande dansare,
stridsman och kvinno-smekare,
skövlare och bekransare —
vi gick du bort över heden
med blicken skum emot jorden?
En ugglan, som satt bredvid leden,
mig sade de hemska orden
att du nyss hade frågat henne,
om en blodfläck sken på ditt äne.

Och gladan, som följer vinden
till risiga natthärberget,
hade sett dig uppe vid linden
ensam sitta på berget,
som Kain satt
en ovädersnatt
med håriga händer stödjande hakan
och stirrande ut under rynkade bryn
mot graven i väster, mot ovädersskyn,
som svepte kring graven sitt smutsiga
lakan —

Homo, icke har du väl än
märket av honom, som slog sin vän,
icke kan ångest bära
frukter tusenden år framåt,
orosvända och blodskuldsgråt;
du, smyckad av makt och ära,
ej ligger dig mörkret nära?

Korpen är gammal och korpen är vis,
och han kraxade nyss till höken:
"Se, Homo böjs av den vredes ris,
som växte ur offerröken
och piskade honom kring jorden
förr'n Homo han knappt var vorden.
Så har det förtalts av min ättefar,
som en duva i paradisk lustgård var."

Men, Homo, det är väl sladder blott
av ugglan och korpen och höken?
Du, som fått livets kungalott
och bygger en stad av en öken,
du sjungande glade dansare,
lekare och bekransare,
skogarnas herre vorden,
ej är du en hemlös på jorden?

Homo, varföre vandrar du
bort i den tysta timman?
Stjärnorna tindra så vackert nu,
och din stad lyser ljus ur dimman.
Vad skall du uppe i bergens natt.
Homo, på öde krönet?
Här är din stad med sång och skratt,
Ljussken och mänskösönhet!

— Korpen kraxade dovt om blod,
där han mörk under stjärnorna seglade
fram
över staden, som yr i sin vällust sam:
"Uppe på berget Homo stod
stirrande ned mot verket,
och på hans panna lyste som blod
Kainsmärket!"

(Ur Jägarvisor.)

Ett sammanträffande med partikamrater i Holland.

Under kongressen samlades vi alla från olika länder under en kort rast. Det var fru Ankersmit från Amsterdam som kallat oss samman. Det var flera amerikanskor, tre danskor och en svenska. Emellertid hade vi då alltför kort tid för att verkligen kunde få något utbyte av samvaron. Danskorna reste strax efter kongressens slut. Vi skandinaver höllo dock ihop då och då och hade en liten vilostund vid sidan av språkförbistringen.

Vid kongressen gjordes från socialdemokratiskt håll ett inlägg från fru Ankersmit, där hon påminde om de soc.-dem. kvinnornas nyligen hållna kongress i Bern. Vidare höll under-teknad ett anförande å det första offentliga mötet, däri jag fick tillfälle anföra en del av Bernresolutionen, mot att makt är rätt och för de undertryckta nationernas rättigheter samt två diskussionsinlägg.

En av mig föreslagen resolution, förutom den antagna, att intet landförvärv får äga rum, hann ej behandlas på grund av bristande tid. Den innehöll en protest mot den undertryckning av friheten, varav de lida, som ej äro självständiga nationer.

Vid sammanträffandet med fru Ankersmit fick jag sedermera veta om kongressen i Bern, att den varit mycket givande. Där deltog också en fransyska, till skillnad mot kongressen i Haag, dit ingen fransyska kom. Dessutom ett par engelskor, 26 tyskor samt ett par holländskor. Manifestet har man försökt sprida i alla de länder, som deltog.

Har ännu ej kunnat få se det själv, men bett att få det sänt till Stockholm. Föreställer mig att vi också borde trycka det som flygblad.

I Amsterdam besökte jag även fru Vibaut, som är ordf. i soc.-dem. kvinnornas förening. Henne fick jag medfölja å ett underhållningsmöte för arbetslösa kvinnor. Man har naturligtvis icke blott de belgiska flyktningarna att tänka på i Holland, utan också egna arbetslösa.

På detta möte fick jag träffa, ehuru helt kort, även ett par andra av organisationens styrelsemedlemmar.

Alla hälsade de hjärtligt till partikamraterna i Sverge. Leve denna vår samhörighetskänsla!

Anna Lindhagen.

der statens kontroll, att politisk rösträtt utsträcker till kvinnor i alla land, att vid en blivande fredsuppgörelse kvinnor äro representerade och att den hittillsvarande fredskonferensen i Haag utvidgas till en permanent institution.

Bland talarinnorna å kongressen var även Anna Lindhagen, som höll ett av värme och hänförelse buret anförande för de av den fiendliga invasionen nedtryckta folken.

Kainsmärket.

När jag av fil. kand. W. Hellströms förslag till k. m:t ser, att han tager till orda för att Greta Holm, som dömts till straffarbete för explosionen vid Schéelegatan, icke måtte föda sitt väntade barn i fängelset, skriver Otto Witt i "Dagen", då står ett livsöde, en stackars individs tragiska historia levande för mig, en person, vars antecedentia kommo till min kännedom under mina vandringsår.

År 1870 arresterades i en av Europas huvudstäder en ung kvinna såsom misstänkt för en förbrytelse, jag kan ej längre påminna mig av vad art, men det är också rätt likgiltigt. — Den unga kvinnan, som väntade ett barns födelse, bedyrade sin oskuld, men utan resultat — och barnet föddes i fängelset. Det var en gosse, och så snart han sett dagens ljus togs han från modern och fördes till en barnasyl.

Emellertid avtjänade modern sitt straff och år 1875 kom hon, blek och tård och blott en skugga av sig själv, åter ut bland medmänniskor.

Nu hände det sig emellertid att mannen, barnets far, strax efter moderns försättande på fri fot träffade henne. Han erbjöd henne sitt hjärta och sin hand, och de vigdes, och sonen, som hämtats från barnasynen, legitimerades, och det föreföll som allt skulle bli glatt och ljusst för familjen.

Men ödet hade bestämt sig för något annat.

Det lät avundsjuka grannhustrur sprida "hemligheten" med gossens börd till sina barn, och redan vid sex, sju års ålder fick den stackars pysen finna sig i att kallas "fängelseunge", "häktelymmel" och allt vad hjärtlösa barn kunna finna på. Och av de andras föräldrar hörde han, så ofta han begått ett eller annat aldrig så oskyldigt pojkestreck, att den, som har börjat sitt liv i ett fängelse, den kommer också att sluta där — så han var bara ute liksom på nåder.

Och så kom skolan, och den gjorde icke ont bättre, utan tvärtom.

Här är ej platsen att omtala gossens alla själsmarter och inre strider, ej huru kärleken till modern gick under, steg för steg, för att till slut resultera i ett gränslöst hat.

Alltnog — följden blev denna. Gossen blev yngling, och alltjämt bar han sitt kainsmärke på sin panna.

Det förföljde honom överallt liksom skuggan den sak, på vilken ljuset faller.

Ibland kände han på sig hur han hatade allt omkring sig, samhället, allt, ja, till och med döda ting.

De platser den unge mannen erhöi skötte han mönstergillt — men ryktet om hans födelse följde honom, kainsmärket sken fram, och han blev avskedad.

Varför?

Jo, icke därför att han fötts i ett fängelse, utan emedan varje människa resonerade som så, att det måste följa brottsliga anlag med den, som fötts därstädes av en straffad kvinna.

Modern dog. Mannen hade varit henne en trofast make, tålig och rörande i sin okonstlade tillgivenhet. Men sonens förlåtelse fick hon aldrig. På dödsbädden sträckte hon sina händer mot honom och hennes sista ord voro:

"Jag gjorde det icke. Jag är oskyldig." Och under det att hennes son ryckte på axlarna utandades hon sin sista suck.

Maken slöt hennes ögon. Men sonen såg på henne utan en tår, utan en känsla av sonlig tillgivenhet och yttrade kallt:

"Så där har hon pratat alltsedan jag fick veta det."

"Men nu säger hon det aldrig mer", svarade fadern. "Hon var en god och trofast hustru."

Så gingo några år.

Sonen, som alltid kände sitt kainsmärke tynga, dukade till slut under.

Det gick till på det sättet, att alla ordentliga människor drogo sig ifrån honom, medan alla dåliga element ansågo sig i honom hava funnit en stallbroder, en "adel" i brottslighet, en hövding med märket stämplat på sin panna.

Och så kom den dagen, då allt blev klart.

Den unge mannen med kainsmärket på sin panna stod inför sina domare, anklagad för en rad ruskiga förbrytelser.

Och det märkvärdiga inträffade, att ehuru man skulle tro, det domare och åhörare skulle tycka hjärtligt synd om den stackars mannen, som fick sona för skuld, som ej var hans, dessa i stället betraktade honom med en rysning. Han dömdes till det allra hårdaste straff.

Sådan är världen...

Då hände något.

En gammal man, böjd av år och sorg, stapplade fram till skranket, höjde sin arm och bad om att få säga ett ord. Men han kunde knappast få fram ett ljud av rörelse, som nästan blev honom övermäktigt.

I andlös spänning väntade alla.

"Jag, jag, jag gjorde det."

Och så kom det fram — alltsammans i brutna meningar, med pauser och starka snyftningar.

Han var den skyldige. Modern var fullständigt, absolut oskyldig till vad som lagts henne till last. Nu hade samvetet drivit honom till bekännelse.

I detta ögonblick såg det ut, som skulden häktade sprängas. Ögonen trängde ut ur sina hål, ådrorna svälldes i hans panna och med ett skratt, som skar åhörarna som knivar, spände han alla muskler.

Ett språng rakt på den gamle mannen, vilken föll som en säck till golvet.

Ännu ett skratt från fången, ett det bleka vansinnets skratt.

Förståndets ljus hade slocknat; hospitalets svarta, försonande natt väntade den för ett misstags skull dömde.

— — —

Sådan var händelsen.

Den unge mannen hade ej mera brottsliga anlag än vilken annan hederlig kvinnas barn som helst. Kainsmärket, och endast det, drev honom mot hans öde.

Jag anser icke, att Greta Holm har mera skuld än den här omtalade kvinnan — det finnes något, som heter "olyckstillfälle" också. Men samhället får ett stort ansvar att dragas med, om det utan vidare trycker kainsmärket på det oskyldiga barnet. Tvärtom borde detta samhälle ombestyras, att hon och fästmannen vigdes av fängelseprästen och att Greta Holm sedan tillbringade den svåra tiden utom fängelsets murar.

Spår.

Septembereftonens oförlikneliga stämning låg över huvudstaden när journalist Lars Vinge steg in i sin stamlokal och mellan de täta raderna av bord banade sig väg till den plats, där hans vän ingenjör Olov Bergenfelt satt, väntande framför en bricka med kallnat kaffe och punsch.

"Du tar då rundligt ut din akademiska kvart", utbrast denne och höll upp sin klocka. "Här har jag suttit en god timme och väntat på dig och under tiden försökt fundera ut vad du egentligen kunde vilja mig. Att det var något särskilt förstod jag."

Journalist Vinge smålog litet ironiskt när han nu tog plats framför sin vän.

"Du har rätt", sade han med ett sarkastiskt tonfall i rösten, oaktat ett vemodigt uttryck ett ögonblick flög över hans ansikte, "nu för tiden måste det verkligen vara en särskild anledning, som föranleder den ena av oss att söka upp den andra."

Ingenjör Bergenfelt mötte förvånad den talandes blick. Han ville svara, men fann ej riktigt orden. Något i uttrycket i ansiktet mitt emot fängslade hans uppmärksamhet.

Lars Vinge talade sant. Det var sannerligen inte i vardagslag de nu stötte på varandra vid den minsta tillfällighet som förr i världen, då den ena inte kunde svänga om närmaste gathörn utan att råka ihop med den andra.

Bah — de flydda tiderna, varför sysselsätta sig med dem? Det var länge sedan han bråkade sin hjärna med det. Allt är ju hemfallet under föränderlighetens lag. Allting skiftar färg; intressena blekna; nya syner visa sig vid horisonten.

Han knackade på vaktmästaren och befallde in en flaska punsch till. — Och så cigaretter, vaktmästaren, och is, mera is!

Orkestern började i detta ögonblick att spela. Det var intermessot ur Cavalleria Rusticana, detta stycke, som regelbundet förekommer på varje konsertprogram, men som ändå inte hunnit bli utnött.

Ingenjören lutade sig tillbaka och gav under tysthet akt på sin vän. Det hade kommit något hänfört över dennes drag, som sällsamt kontrasterade mot det annars vanligen trötta, resignerade ansiktsuttrycket. Han tycktes med begärlighet suga in den sköna, lidelsefulla melodien.

Ingenjören lade ett ögonblick handen över ögonen. En reflex från forna tider. Det uppenbarade i en blixtnöad djup, halvt utplånade hägkomster.

Återigen höll tankarna honom fången. Han tyckte sig förflyttad en femton, tjuguar tillbaka. Var det inte en kväll som denna han stiftat bekantskap med Lars Vinge? Han mindes att Stockholm aldrig varit så hänförande skönt som då. De hade varit ett litet spirituellt lag, som slutit sig samman. Även den kvinnliga fågningen fanns representerad, men ingenting hade så fångat hans intresse som detta smala, bleka ansikte med de lysande ögonen, som liksom koncentrerade varmt mättad intelligens och sorglös optimism.

Han hade varken då, vid första sammanträffandet, eller senare gjort något för att

Meddelanden från Centralstyrelsen.

Skrivelser till Centralstyrelsen adresseras till ordf., fru Anna Sterky, Barnhusgatan 16, I, eller sekr., fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, IV, Stockholm.

*

Morgonbris redaktion: Norrtullsgatan 67, V, Stockholm.

*

Protokollen från 3:dje soc.-dem. kvinnokongressen äro färdiga och tillhandahållas från Morgonbris expedition. Pris 25 öre pr st.

*

Kvinnorganisationer! Rekvirera broschyren »Se dig omkring». Pris 5 öre. Till organisationer för 3 öre pr st.

*

Nya klubbars adresser:

Fagerviks kvinnoklubb: Fru Siri Nordqvist, korr. sekr., Fagerviksverken.

Lesjöfors kvinnoklubb: Lydia Bäcker, korr. sekr., Lesjöfors.

*

Rapporter ha ytterligare inkommit från Ronneby kvinnoklubb och Stockholms södra kvinnoklubb.

dölja den starka sympati han hyste för honom. De hade ömsesidigt kommit varandra till mötes. Bägge voro ideellt anlagda, och med glädjetörstiga ögon sågo de på livet. Stockholm med sina skiftande stämningar, där varje stadsdel besitter sin särskilda karaktär, var för dem det gemensamma svärmeriet, åt vilket de hängävo sig med en eld, som nästan tärde på livsgnistan under de första, mödosamt genomkämpade svältåren.

Ingenjör Bergenfelt kvävde en suck. Så småningom hade allt förändrats. Lars Vinge hade omstuvats och jämnats ut med allt det andra han mötte i sin väg, det vardagliga. I och med detsamma förlorade han också sitt särskilda intresse för honom. Det enda han kände ibland var en slags nyfikenhet, som på sista tiden stegrats. Det roade honom att följa konturerna av ett öde, som från början åtminstone visat tydliga tecken att gå i helt annan riktning än de vanligas.

Varför önskade han egentligen träffa honom i kväll? En ekonomisk fråga kunde det knappast bli tal om. Lars Vinge stod sig gott, påstods det, sedan han nu börjat göra sig värderad som tidningsman. Det hade gått litet trögt i början innan han velat släppa de "litterära grillerna", men nu tycktes hans lön regelbundet stiga år från år. Vidare var han ogift. Den snaran hade han inte fastnat i. För ingenjör Bergenfelt hade kärleken endast varit ett sinnesrus med dyrbara följder; bortskänkandet av sitt namn som hederssak och diverse månatliga utbetalningar.

Journalist Vinge hade emellertid utan ett ord tänt den ena cigaretten efter den andra och ingenjören gjorde inom sig den reflexionen, att på samma sätt som han såg dem gå upp i rök hade han sett idealisten och entusiasterna Lars Vinge gå upp i brödkampen.

"Inte av bröd allenast lever människan", började journalisten, som om han i ett raskt drag gripit in i vännens tankegång, och höjde sitt glas. "Du t. ex. har huvudet fullt av lysande idéer; din sista konstruktion har gått genom pressen och du är redan vid unga år en känd uppfinnare. Din lycka är gjord."

"Lycka", sade ingenjören dröjande, "vem vet vad lycka är?"

"Lycka, jo, det är att ha utträttat något av gagn innan man lägger näsan i vädret

och går att möta den stora överraskningen på andra sidan. D. v. s. att inte ha levat förgäves, att inte spärlost försvinna. Namn betyder ingenting, inte äran, men verket."

"Jag har inte definierat begreppet lycka", sade ingenjören litet matt, "men nog vet jag, att jag en gång hade en annan uppfattning om den."

"Sak samma. Det betyder ingenting hur vi resonera, huvudsaken är i alla fall det som står kvar efter oss."

"Säg mig", frågade ingenjören och lönade sig fram emot sin vän, i det han mönstrade honom i ett långt ögonkast, "från vilken tid hyser du den åsikten? Jag frågar för de gamla minnenas skull, ty aldrig såg jag väl någon, vilken som du kunde gå upp i nuet, leva för ögonblicket. En älskvärd dagdrivare, för vilken framtiden var en utesluten fråga."

"Om du vill veta dag och dato", svarade journalisten och drog upp en nött anteckningsbok, som han betraktade med vemodiga blickar, "så står det skrivet här. Åtminstone inträffade från den dagen en vändpunkt i ett och annat. Jag talade då vid en läkare — specialist i bröstsjukdomar. Som du kanske drager dig till minnes nämnde jag en gång att lungsoten var ärftlig inom vår släkt. Ingen av dess medlemmar har egentligen uppnått någon högre ålder, och mina lungor voro redan från början kläna. Nåväl, han förklarade att jag just inte hade så lång tid kvar att vinka på och dessutom måste sköta mig ytterst noggrannt, för att inte sjukdomen skulle ta någon farlig vändning — något som i det hela taget var omöjligt, både för mitt krävande arbete vid tidningen och min läggning. Du känner den vanliga ramsan med detta som utgångspunkt: "Ni måste tvärt avbryta allt arbete" — alldeles som om man utan vidare kunde stänga hjärnkontoret.

Ingenjören lade sin hand på journalistens skuldra.

"Var det detta du skulle tala om för mig?" frågade han. Han tyckte själv att hans röst lät onaturligt sträv, men det var endast för att tillbakatvinga något som med makt ville tränga sig fram.

"Jag önskade tala vid dig ännu en gång öga mot öga", svarade journalisten. "För de gamla minnenas skull, som du nyss näm-

de. Egentligen har jag alltid försökt undvika avsked. Det borde lika litet förekomma som dessa s. k. bindande löften, som lägga band på den personliga frihten. Men ibland låter man sig drivas av en hastig impuls. Det var en sådan som drog mig till dig."

"Förklara dig", bad ingenjören med en viss ansträngning i rösten. Han kände som om han med en avvärjande gest ville tillbakavisa vännens meddelande. Varje ord från denne träffade honom som en förebräelse.

"Det är lätt gjort. Från och med i morgon är jag entledigad ur min tjänst, om jag så får uttrycka mig. Du förstår. För formens skull tjänstledig på ett år. Man bibehåller minen å ömse sidor. Platsen tacksamt fylld av en yngre upplaga.

Journalisten smålog litet vemodigt.

"Huru länge var det sedan du talade vid doktorn första gången?" frågade ingenjören.

"Ah — en fem, sex år sedan ungefär. Jag förklarade honom kort och gott, att jag inte kunde rätta mig efter hans föreskrifter. För det första kunde jag inte springa som en idiot från min plats, först och främst därför att min existens var beroende av att jag åtminstone höll mig kvar där så länge som möjligt. För det andra höll jag på med ett litterärt arbete, som i sin tur, naturligt nog, var beroende av existensen. Att avbryta detta arbete — det kom en dallring i journalistens röst — kunde inga doktorer i hela världen förmå mig till. Nej, bäst alltså att gå på när man en gång kommit i farten."

"Och på detta sätt har det fortgått år efter år?"

Ingenjörens ansikte var blekt, men ögonen lyste. Hela hans gamla tillgivenhet och beundran för vännen flammade upp, men dessa känslor blandades nu med ett starkt vemod.

"Det fanns ju endast en väg att gå", svarade journalisten. "Att jag inte har sparat krafterna under dessa år, är ju klart, men jag vet åtminstone, att jag har ett gott arbete bakom mig. Min bok ligger f. n. under tryckning. Den är skriven med oupphörliga avbrott. Men den är åtminstone diktad av den äkta känslan. Jag säger detta tryggt till dig, som genom din personliga inverkan från början gav mig inspirationen. Jag började göra utkast till arbetet redan för flera år sedan. Den där första, gudabenådade tiden, då de nymognade idéerna sprungit fram ur hjärnan med ett sådant övermått av liv, som man sedan aldrig mera kan åstadkomma. Det är så mycket som går förlorat under de långa gråa åren. Vet du, jag känner som om jag hade hela den här tiden legat i ständigt fejd med Vår Herre. Jag hade egentligen önskat överbvisa honom, att han denna gång misstagit sig. Men den här sjukdomen är förrädisk, den fortskrider långsamt men säkert, utan några nämnvärda kroppsliga plågor. Det är ju klart, att en gammal stofil, som gjort sin plikt och fortplantat släktet och sett framtiden ta plats omkring sig och suga ut jorden intill sig, måste önska att utvandra och skjuta nya skott på en annan planet, men jag har ju alldeles nyss börjat leva. Jag räknar inte alla dessa år jag har fått betala i lärpengar."

De sista orden ljödo som en klagan, en enda, som inte kunde tillbakahållas. Jour-

Den nya äktenskapslagen.

Sedan båda kamrarna nu antagit lagutskottets sammanjämningsförslag har detta stora och efter pensionsförsäkringslagen hittills viktigaste lagförslag bringats i hamn.

Med detta lagförslag har en reform genomförts, som kan hälsas med glädje av arbetareklassens kvinnor, även om man på enskilda punkter skulle ha velat anmärka däremot.

För själva lagförslaget redogöra vi icke nu, då Morgonbris läsare förut i tidningen fått del av detsamma och väl också i stor utsträckning följt dagspressens referat av frågans behandling.

nalisten satt där emellertid lugn, blott de hektiska rosorna på hans kinder vittnade om att hans ord vållat honom ansträngning.

Ingenjören lutade huvudet i händerna. Så såg han upp med en varm blick.

"Jag märker att jag illa förstår din kamp. Inte förrän det är för sent inser jag vad du egentligen strävat för. Nu först ser jag mig själv i den rätta belysningen. Jag har fått min ungdomsvän tillbaka, under det att du..."

"Nog nu", svarade journalisten och sträckte avvärjande ut sin hand, "den bild jag har av dig har ingenting kunnat fördärva. Den här stunden är inte till för några anklagelser, det var inte så ämnat. Våra minnen bygga nog bro över alla missförhållanden, över allt missförstånd. Vi hade nog i sinom tid kommit på det klara med varandra."

"Jag är inte värd det, Lars", sade ingenjören och sträckte fram sin hand, "men jag har en bön till dig, för de gamla minnas skull, låt mig ännu en gång få gå vid din sida, dela dina strävanden tills de klipplas av, om möjligt mildra kampen. Om nu tiden blir kort eller lång, skänk mig den glädjen — för allt, som en gång varit."

Då kände han att en hand grep om hans och tryckte den. Och denna hand var ännu levande och varm.

Ingenjör Bergenfelt gick långsamt gatan fram, som i en dröm. Han befann sig i en egendomlig, nästan överklig sinnesstämning. Den sista spårvagnen rullade förbi, en automobil tutade varnande i hans öra, men han märkte det knappast. Allt föreföll honom så mekaniskt. Han och de andra människobarnen rörde sig endast maskinmässigt. Han kände endast tryckningen av vännens hand nu i avskedet. Det var det enda fullt levande och verkliga.

Kunde ett sådant minne som hans någonsin utplånas? Lämnade det inte spår efter sig? Han hörde vännens röst: "Huvudsaken är i alla fall det som står kvar."

Han tyckte sig urskilja konturerna av en livsgärning. Den avtecknade sig så småningom rätt skarpt mot det andra han mötte på sin väg. Den flöt inte tillsammans med det jämngråa. Den bildade nya vägar, gav uppslag till nya tankar, förgrenade sig i oändlighet, omfattade med fina, levande fibrer framtiden.

Anna-Lisa Hjort.

Några ord om och till kvinnorna.

Kvinnan fyller en viktig plats i samhället; hennes plikter och ansvar är ofta både stora och tunga. Trots denna sin svåra uppgift uppskattas hon lägre än som motsvarar hennes rätta värde. Männen i allmänhet betrakta henne såsom varande en underordnad och underlägsen varelse — ändock skall kvinnan "dela ljuvt och lett med mannen". Kvinnan skall vårda hemmet, sköta hushållning och matlagning och mycket, mycket annat. Hon skall utgöra medelpunkten inom familjen; omkring henne skall hemmets väl och ve röra sig. Och ändock finnes det många kvinnor, som icke ens inom sitt eget hem i minsta mån bliva hörda.

Beklagligt nog inse de flesta kvinnor icke denna sin förtryckta ställning. Dessa kvinnor, som sakna insikt och intresse för sin egen sak, hava däremot ganska lätt för att inse fel och brister hos sina medmänniskor. I följd härav sysselsätter denna sortens kvinnor sig med onödigt prat, baktal och sladder, under det en annan del av kvinnorna samtidigt uteslutande arbeta för förbättrandet av kvinnans samhällsställning — uti arbetet för alla kvinnors bästa.

I detta arbete borde alla kvinnor delta. Och för att häruti vara rätta och uppriktiga medarbetare böra vi först och främst söka dana oss själva. För att uppnå de rättigheter, som vi med avseende till vår uppgift ha rätt att fordra, tillkommer oss i första rummet att själva akta och hålla på vår värdighet. Det är därför av största vikt att vi kvinnor med allvar undvika och avsky allt förtal, allt löst prat. Om vi icke omskapa oss själva och vår karaktär kunna vi heller icke inverka gott hos andra.

Ej kan det behöva fattas intressanta diskussionsfrågor på våra kvinnoföreningars och -klubbars möten.

Därför, kvinnor, vaknen upp! Övertygen eder om eder ställning, arbeten för eder egen sak!

Helene Jansson.

Ny kvinnoklubb.

Efter ett föredrag av fru Ruth Gustafson bildades långfredagen en soc.-dem. kvinnoklubb i Fagerviksbergen.

Måndagen den 18 april höll densamma sitt konstituerande möte, varvid 87 medlemmar antecknades och styrelse valdes. Ordförande blev Ida Andersson, kassör Anna Söderström samt sek. Siri Nordqvist.

Från kvinnoklubbarna.

Stockholm.

Styrelsen för Södra Kvinnoklubben i Stockholm får härmed överlämna sin berättelse över arbetsåret 1 april 1914 till den 7 april 1915.

Vid klubbens årsmöte föregående år valdes följande styrelse: fröken Anna Svensson och fruarna Krantz och Hudin samt fru Lövgren och fröken Eriksson som revisorer.

Klubben har under året hållit 9 ordinarie sammanträden, vid vilka följande talare förekommit: Ruth Gustafson över ämnen: De av klubben föreslagna motionerna till kvinnokongressen samt Birger Mörners tropiska resor. Sigfrid Hansson: En statistisk redogörelse över olika grupper kommunmedlemmar samt Omorganisationsfrågan. Agda Östlund: Hjälpbyråernas arbete. Hannes Sköld: Bulgarien och Serbien just nu. Fredr. Ström: Stadsfullmäktigevalen.

Klubben har även hållit ett offentligt möte med föredrag av fröken Block över ämnet: De ryska kvinnornas frigörelsekamp, samt ett stort möte tillsammans med Kooperativa kvinnogillet på söder, till vilket voro inbjudna arbetslösa och mobiliserades fruvar, och trakterades dessa med kaffe.

Dessutom ha tvänne utflykter företagits till Enskede.

Klubben har även genom ombud deltagit i Soc.-dem. kvinnokongressen, som avhölls i Stockholm i november, och rapporterade vårt ombud, Ruth Gustafson, på ett mycket förtjänstfullt sätt över densamma. Likaså har klubben genom styrelse och ombud deltagit i Soc.-Dem. Kvinnornas Samorganisations möten och diskuterat viktiga frågor på dess dagordning. Till sist ha vi även deltagit i den stora internationella kvinnodagen. Även må nämnas att klubben genom insamling bistreckt de nödlidande i Belgien med kr. 5.50 och sändandet av ombud till Internationella Kvinnodagen i Norge med 5 kr.

Under året har intagits 11 nya medlemmar och är medlemssiffran nu 35.

Då nu styrelsen redogjort för detta års arbete, som haft så många fälsagna förhoppningar i sitt sköte, ha vi gjort det i den förhoppningen, att nästa år må bli mera välsignelsebringande för våra ideella strävanden än vad detta år varit.

Vid detta årsmöte omvaldes till ordförande Hulda Roos och nyvaldes till kassör Signe Bengtsson.

Från Blekinge.

Blekinge kvinnoklubbar samlades till kamratmöte i Siggarp den 25 mars. Johanna Ljungström hälsade de till ett sextiototal uppgående deltagarna välkomna.

Till mötets ordf. valdes S. Nilsson, sekr. Bernhardina Bengtsson.

Efter det de vanliga mötesförhandlingarna med rapportering o. d. vidtagits följde diskussionsfrågorna.

Betty Andersson inledde frågan: "Varför begära kvinnorna politisk medborgarrätt?"

Efter det belysande inledningsföredraget vidtog diskussion, varvid flera beaktansvärda inlägg gjordes.

Diskussionen fick utgöra svar på frågan.

"Kvinnornas deklarafråga" inleddes av Emmy Johansson. Såväl i inledningsförändet som under den därpå följande diskussionen belystes frågans vikt. Och manades till oförtrutet energiskt upplysningsarbete för borttagande av den slöhet, som ännu vill göra sig gällande när det gäller att få i all synnerhet de gifta kvinnorna att deklara, en slöhet som man till stor del får tillskriva okunnighet.

Följande uttalande gjordes:

"Mötet vill kraftigt uppmana arbetarekvinnorna att mera än hittills deklarerar för inkomst och därigenom skaffa sig kommunal rösträtt, samt därmed inflytande på valen till de olika kommunala institutionerna.

Kvinnorna måste tänka på att samhällets funktion behöver även deras insats, t. ex. i fattigvårds- och skolstyrelser samt barnavårdsnämnder o. s. v."

Den följande frågan: "Ha kvinnorna något att iakttaga med avseende på den alltmer tilltagande danslystnaden hos ungdomar?" inleddes av Bernhardina Bengtsson.

Tal. påpekade svårigheten att samla ungdomen till något ideellt arbete så länge dansen får pågå som den nu gör. Vädjade till mödrarna att fostra sina barn till ädlare nöjen och framhöll det orätta uti att barnen redan i skolåldern samlas till dans å dansbana. Tyckte dessutom att mötet borde hemställa till Folkets hus- och parkstyrelser att ordna så, att ungdomen blir tillgodosedd med annat än dans.

En livlig diskussion följde härpå. De flesta voro eniga med inledarinnan att danslystnaden tilltagit till men för arbetarörelsen. Kanske att männen, de äldre kamraterna, ha stor del häri, när de förbise att intressera de unga pojkar för uppgifterna inom föreningarna. Ungdomen bör lära sig att med lugn kunna åhöra en föreläsning eller ett föredrag, att begagna fritiden till såväl nytta som nöje. Vad dansen särskilt beträffar har på senare tiden införts en del danser, som äro rent avskyvärda att se och vilka aldrig borde få tillåtas inom de lokaler eller å de dansbanor, där vår arbetareungdom söker sitt nöje.

Mötet antog därpå följande uttalande:

"Då det kan konstateras att ungdomen i alltför hög grad är begiven på dansnöje och att föga häg för ideell strävan finnes;

och då dessutom förekommer att barn tillåtas att vid offentliga tillställningar idka dans i alltför hög grad, uttalar mötet en vädjan till föräldrar att mera giva akt på sina barn i detta fall och söka att hos dem inplanta förställe för bättre och nyttigare saker.

Samtidigt rikta vi en maning till Folkets hus- och parkstyrelser att, om möjligt, tillse att dansen å dansbanorna icke missbrukas av barnen, i hopp att då barnen hinna ungdomsåren de i sin tur må finna intresse i arbetet på förbättrandet av samhället."

"Männen och internationalen" utgjorde mötets sista fråga. Johanna Ljungström, som inledde densamma, gav i korta drag en redogörelse av internationalens uppkomst. Hur man på Karl Marx uppmaning: "Proletärer i alla länder, förenen eder" bildade den första internationella sammanslutningen. Hur denna sedan sprängdes vid fransk-tyska kriget, hur senare år åter förde arbetarna samman, genomgick nya slitningar men hur man senare samlades till internationell samverkan under den nu gamla välkända maningen: "Frihet, jämlikhet och broderskap". Ar ha så förflutit i storartat samarbete och med internationella sammankomster. Vid dessa senare har dock en fråga stått sist på dagordningen, en fråga som bort vara Internationalens första: Fredsfrågan. Den senaste tidens hemska händelser böra mana oss att beakta denna. Internationalen är nu sprängd, men den skall och måste sammanknytas, sammanknytas för att aldrig slitas mer. Även här vilja och skola kvinnorna hjälpa till, men med fordran att fredsfrågan blir den främsta, den första för behandling.

Rebecka Svensson talade därpå om "Vård åt de vanföra" och gav med ledning av den av svenska Vanförestaltens centralkommitté utgivna rådgivaren en del goda råd och upplysningar om arbetet för dessa olyckliga individer.

Mötet beslöt hålla nästa kamratmöte i Ronneby i förening med offentligt föredrag av någon kvinnlig talare.

Ordf. frambar deltagarnas hjärtliga tack till Siggarp kvinnoklubb för deras dryga arbete med mötets anordnande.

Senare vidtog ett trevligt samkväm, var till även de manliga kamraterna inbjudits. Utom servering förekom några väl utförda dialoger, uppläsning, deklamation och sång.

Inbjudan

till

allmän svensk fredskongress.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen inbjuder härmed landets fredsföreningar, arbetaresammanslutningar, fackföreningar och fackförbund, nykterhetsföreningar och ungdomsförbund, frisinnade föreningar och kvinnoförbund till en

allmän svensk fredskongress i Varberg

och hemställes till dessa och för övrigt till alla för fredssaken intresserade organisationer att dit sända befullmäktigade ombud, ett för varje påbörjat 1,000 tal medlemmar.

Kongressen, som hålles fredagen den 25 och lördagen den 26, samt söndagen den 27 instundande juni, kommer att behandla följande frågor:

1. *Protest mot kriget och en vädjan till de krigförande makterna att sluta en snar och varaktig fred.* Inledare: Fru Jenny Richter Velande, Skara.

2. *Genom vilka åtgärder kunna krig för framtiden omöjliggöras?* Inledare: Dr N. A. Nilsson, Örebro och partisekreteraren Fr. Ström, Stockholm.

3. *De skandinaviska folkens uppgift i fredsarbetet!* Inledare: Borgmästare Carl Lindhagen, Stockholm, samt en norsk och en dansk inledare.

4. *Organisation av fredsfolket inom landet.* Inledare: Riksdagsman C. Winberg och tjänsteman Emil Larsson, Stockholm.

5. *Nykterhetsfolket och fredsarbetet.* Inledare: Riksdagsman Ivar Wennerström, Sollefteå, och redaktör J. L. Saxon, Stockholm.

Upp med oss till kamp mot det organiserade våldet och för en varaktig fred!

Stockholm den 1 maj 1915.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens
Centralstyrelse.

»Lusitania.»

Tyskland för icke längre krig. Det driver en laglös mordhantering i stort. Varje spår av mänsklighet är borta från dess handlingar. Den preussiska makt- och mördarkulturen avslöjar sig alltmera. Ingenstädes i världen kan längre mera än en mening finnas om den livsfara för allt vad civilisation heter som den utgör och om den absoluta nödvändigheten av att denna hunnerpolitik gör en ohjälplig bankrutt och för alltid blir bunden och oskadliggjord.

Det senare av några medlemmar från Karlshamns kvinnoklubb, som verkligen förtjänat en särskild honnör för sina prestationer.

Med ett leve för den socialdemokratiska kvinnorörelsen skildes man åt med ett tack-samt minne av allt vad dagen givit, medan ett eko av vad sångerna gav oss vänligt och sporrande dröjer kvar:

Aldrig skall tanken fjättras vid gruset
Aldrig skall mörkret få makt över ljuset.

R. S.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

**Folkpensionering,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.**

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

Kooperativa försäkringsanstalterna
bevilja försäkringar

FOLKET

liv-försäkring

SAMARBETE

brand-försäkring
på bästa villkor. Ombud antagas.

**ALLMÄNNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

(FÖÅ I OCH MED DEN 1 JUNI 1914 I SAMARBETE
MED FÖRSÄKRING ANSTALTEN BRAGE)

meddelar
**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 46,340,000 kr.

Fonder:
Cirka 6 milj. kr.

Till Morgonbris läsarinor!

Hänvisande till diskussionen å kongressen i höstas angående de statskyrkliga ceremonierna och där de flesta tycktes övertygade om dessa ceremoniers nödvändighet för levebrödet, vill jag meddela, att *lektorn i statskunskap och rättslära* vid härvarande läroverk vid förfrågan förklarar att: Ingen kan på dessa grunder nekas tillträde till ett ämbete eller en tjänst, utom till statsråd, präster och folkskollärare.

Soc. Dem:s jur. rådgivare har på fråga: *Vilka statens tjänster man kunde nekas tillträde till om man ej vore döpt eller konfirmerad?* svarat:

Man kan, om man ej är konfirmerad, ej bli folkskollärare och ej heller statsråd. Alla övriga ämbeten och tjänster stå en öppna.

Västerås i april 1915.

Agnes Söderquist.

Arbetareringens Bank

Stockholm.

Högsta ränta å Depositions- Kapital-
& Sparkasseräkning.

Grundad 1883

Största urval av fina och välgjorda

Barnkläder *i alla storlekar*

för Gossar, Flickor och Backfische

Prima, reella varor!

samt fullständig

Billiga, bestämda priser!

Barnekipering

Paul U. Bergströms ^{A/B} **74** *Drottninggatan*
Nya affärshuset

har på ett år hunnit intaga främsta platsen inom
fotogenköksmarknaden i Skandinavien.

Orsaken är detta fabriks överlägsna kvalitet!

Finnes i välförsedda Järn-, Bosättnings- och Kooperativa affärer.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikt, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikt. Särskilt för-månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta söndagen i månaden kl. 4 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.